

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการคำนวณในบทที่ผ่านมา เราจะทราบถึงตัวแปรต่างๆที่มีผลต่อราคาขายปลีกในน้ำมันแต่ละชนิด และทราบค่า Price Ratio ของน้ำมันแต่ละชนิด ซึ่งในบทนี้ จะทำการสรุปรวบรวมทั้งหมด แต่จะแยกตามแต่ละชนิดของน้ำมัน

7.1 น้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว

จากผลการคำนวณพบว่าในกรณีที่คำนวณโครงสร้างราคาขายปลีก ทั้งจากราคา ณ โรงกลั่นและราคานำเข้าที่รวมภาษีนำเข้า เมื่อพิจารณาจากค่า t-Stats พบว่าตัวแปรที่สามารถกำหนดระดับราคาขายปลีกได้มีเพียงค่าคงที่ (K) (เนื่องจากผู้ค้าน้ำมันได้มีการกำหนดกำไรส่วนเกินไว้ กล่าวคือผู้ค้าสามารถที่จะภาวะการเปลี่ยนแปลงต้นทุนได้บางส่วน ทำให้ราคาไม่เปลี่ยนแปลงแต่กำไรของผู้ค้าลดลงในทางกลับกันถ้าต้นทุนมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น ผู้ค้าน้ำมันจะไม่มี การปรับลดกำไรส่วนเกินลง) ราคา ณ โรงกลั่น (PR) หรือราคานำเข้า (TPM) และค่า AR(1) เท่านั้น ตัวแปรอื่น ๆ ที่รัฐเป็นผู้กำหนดไม่มีนัยสำคัญในการกำหนดโครงสร้างมีตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อมีการนำต้นทุนอดีตเข้ามาคำนวณด้วยนั้น พบว่าไม่มีส่วนในการกำหนดโครงสร้างราคา แสดงว่าผู้ค้าน้ำมันไม่ได้ใช้ต้นทุนในอดีตช่วยตัดสินใจในการกำหนดราคาน้ำมันแต่อย่างใด

เมื่อนำตัวแปรทุกตัวไม่ว่าจะเป็นตัวแปรที่ได้จากในประเทศ หรือตัวแปรที่ได้จากการนำเข้ามาให้โปรแกรม Stepwise ทำการคัดเลือกตัวแปร พบว่าโปรแกรมได้ทำการคัดเลือกตัวแปรทางด้านการกลั่นในประเทศ เป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายโครงสร้างราคาได้ ย่อมแสดงว่า การบริโภคน้ำมันชนิดนี้ ใช้การนำเข้าน้ำมันดิบจากต่างประเทศมากกลั่นในประเทศเป็นหลัก และมีการนำเข้าน้ำมันสำเร็จรูปจากต่างประเทศบ้างเล็กน้อย เนื่องจากการผลิตในประเทศยังไม่สามารถสนองตอบความต้องการได้เพียงพอ

จากค่า Price Ratio ที่คำนวณได้นั้น แสดงถึงการปรับตัวอย่างช้า ๆ ของราคาน้ำมัน และถ้าพิจารณาจากรูปกราฟเราจะเห็นได้ว่าราคาขายปลีกมีการปรับตัวตามค่า Price Ratio และค่า Price Ratio ที่คิดจากราคา ณ โรงกลั่น มีค่าน้อยกว่าค่าที่คิดได้จากราคานำเข้า แต่ไม่ได้หมายความว่า การผลิต หรือการกลั่นน้ำมันของประเทศเรามีประสิทธิภาพกว่าของต่างประเทศ แต่เนื่องจากราคานำเข้านั้นต้องมีการบวกค่าขนส่งเข้าไว้แล้ว แต่กลับเห็นได้ว่าค่าไม่ค่อยมีความแตกต่างกัน ย่อมแสดงว่าราคานำเข้าจริง ๆ มีราคาถูกกว่าราคา ณ โรงกลั่นในประเทศ แต่กลับมีการตั้งราคา ณ โรงกลั่นให้มีค่าใกล้เคียงกับราคานำเข้าเพื่อให้โรงกลั่นสามารถอยู่ได้

7.2 น้ำมันเบนซินพิเศษ

ผลที่ได้จากการคำนวณโครงสร้างราคาไม่ว่าจะเป็นทางด้านการผลิตในประเทศหรือเป็นนำเข้าจากต่างประเทศ พบว่าคล้ายกับกรณีของน้ำมันเบนซินพิเศษไร้สารตะกั่ว กล่าวคือ ตัวแปรที่มีส่วนในการกำหนดราคาขายปลีกจริง ๆ เป็น ค่าคงที่ (K) ราคาณโรงกลั่น (PR) หรือราคานำเข้า (TPM) และค่า AR(1) เท่านั้น และพบว่า เมื่อมีการนำตัวแปรทางด้านต้นทุนในอดีตมาคำนวณด้วย ก็ไม่มีส่วนในการกำหนดโครงสร้างราคาในปัจจุบัน แสดงว่าการกำหนดราคาของน้ำมันชนิดนี้ ไม่มีการคำนึงถึงต้นทุนที่มีการเก็บสำรองน้ำมันไว้ แต่พิจารณาจากต้นทุนในปัจจุบัน เช่นเดียวกับกับน้ำมันเบนซินพิเศษไร้สารตะกั่ว

เมื่อนำตัวแปรทุกตัวไม่ว่าจะเป็นตัวแปรที่ได้จากในประเทศ หรือตัวแปรที่ได้จากการนำเข้ามาให้โปรแกรม Stepwise ทำการคัดเลือกตัวแปร พบว่าโปรแกรมได้ทำการคัดเลือกตัวแปรทางด้านโรงกลั่นในประเทศ เป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายโครงสร้างราคาได้ ย่อมแสดงว่า การบริโภคน้ำมันชนิดนี้ ใช้การนำเข้าน้ำมันดิบจากต่างประเทศเป็นหลัก และมีการนำเข้าน้ำมันสำเร็จรูปจากต่างประเทศบ้างเล็กน้อย เนื่องจากการผลิตในประเทศยังไม่สามารถสนองตอบความต้องการได้เพียงพอ

ถ้าพิจารณาถึงค่า Price Ratio ที่คำนวณออกมาได้นั้น พบว่ามีค่าประมาณ 1.94-2.94 และมีแนวโน้มที่จะมีการปรับตัวลดลงโดยตลอดปรับตัวในทิศทางเดียวกัน คือลดลงหรืออาจจะมีการแกว่งตัวในช่วงเวลาสั้น ๆ และถ้ามีการเปรียบเทียบ ดังนั้นราคาขายปลีกโดยเฉลี่ยก็ควรที่จะมีการกับค่า Price Ratio ที่มีการคำนวณได้ในอดีต พบว่ามีค่าที่คำนวณได้ใหม่สูงกว่าค่าในอดีตมาก

ซึ่งราคาขายปลีกก็ควรที่จะมีการปรับตัวให้สูงขึ้นตามค่า Price Ratio ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป แต่ในความเป็นจริงราคาขายกลับมีการปรับตัวอย่างช้า ๆ และเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา นั้น ถือว่ามี การปรับตัวค่อนข้างน้อยด้วย

7.3 น้ำมันดิเซลหมุนเร็ว

ผลการคำนวณพบว่าคล้ายกับในกรณีของน้ำมันเบนซินทั้ง 2 ชนิดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ที่ว่า ค่าคงที่ (k) ราคาณโรงกลั่น (PR) หรือราคานำเข้าที่รวมภาษีนำเข้า (TPM) และค่า AR(1) มีส่วนในการกำหนดราคาขายปลีก มากกว่าตัวแปรด้านอื่น ๆ

เมื่อนำตัวแปรทุกตัวไม่ว่าจะเป็นตัวแปรที่ได้จากในประเทศ หรือตัวแปรที่ได้จากการ นำเข้ามาให้โปรแกรม Stepwise ทำการคัดเลือกตัวแปร พบว่าโปรแกรมได้ทำการคัดเลือกตัวแปร ทางด้านการกลั่นในประเทศและตัวแปรทางด้านกรนำเข้าปนกัน เป็นตัวแปรที่สามารถอธิบาย โครงสร้างราคาได้ ย่อมแสดงว่า การบริโภคน้ำมันชนิดนี้ ใช้การนำเข้าน้ำมันดิบจากต่างประเทศ มากล้นในประเทศและมีการนำเข้าน้ำมันสำเร็จรูปจากต่างประเทศด้วยเช่นกัน แสดงว่าการผลิต น้ำมันชนิดนี้ในประเทศไม่เพียงพอที่จะสนองความต้องการของคนในประเทศ (พิจารณาจากค่า สัมประสิทธิ์ของ PR และ TPM ที่ได้จากสมการที่ 5.11 และ 5.13 พบว่ามีค่าใกล้เคียงกัน) ซึ่งเป็น ผลให้มีการนำเข้าน้ำมันเกือบมาจำหน่ายตามต่างจังหวัดมาก เนื่องจากไม่จำเป็นต้องเสียต้นทุน ส่วนเพิ่มสูง แต่ก็สามารถทำกำไรในระดับที่เท่ากับน้ำมันที่ถูกกฎหมายได้

จากค่า Price Ratio ที่คำนวณได้นั้นเราพบว่ามีค่าอยู่ในช่วงประมาณ 1.71-2.34 และมี แนวโน้มที่ค่าจะมีการปรับตัวลดลงโดยในบางช่วงของเวลาที่มีการปรับตัวเพิ่มขึ้นแต่เป็นการเพิ่ม ขึ้นในช่วงแคบ ๆ และถ้าพิจารณาจากรูปกราฟเราจะเห็นได้ว่าราคาขายปลีกมีการปรับตัวตามค่า Price Ratio และแนวโน้มของราคาควรที่จะลดลงโดยตลอด ถ้าเทียบกับค่าที่คำนวณได้ในอดีต พบ ว่าค่าที่ได้ใหม่เพิ่มขึ้นกว่าค่าเดิมเล็กน้อย ดังนั้นราคาขายปลีกควรที่จะมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นเพียง เล็กน้อย และเนื่องจากมีการลักลอบนำเข้าน้ำมันเกือบมาจำหน่ายตามต่างจังหวัด ทำให้บริษัท ผู้ค้าน้ำมันไม่สามารถกำหนดราคาให้สูงเกินควรได้ ซึ่งไม่สามารถบอกได้ว่าราคาที่มีการกำหนด ในระดับปัจจุบันสะท้อนต้นทุนที่แท้จริงหรือไม่

นอกจากนั้นแล้วเรายังพบว่า โครงสร้างราคาในปัจจุบัน ได้มีการจัดเก็บต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นดังจะเห็นได้ว่า ผู้ผลิตบริการ เงินเข้ากองทุนรักษาสิ่งแวดล้อมในอัตราต่ำ (เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้มีค่าติดลบ) ในทุกผลิตภัณฑ์ จึงไม่สามารถบอกได้อย่างชัดเจนว่า มีการผลกระทบไปให้ผู้บริโภคมากหรือน้อย แต่ผู้ผลิตสามารถที่จะรับภาระดังกล่าวไว้ได้ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นกองทุนรักษาสิ่งแวดล้อมหรือ กองทุนน้ำมัน

เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว พบว่า จากค่า T stats ของตัวแปรทางด้านภาษีหรือตัวแปรทางด้านเงินเข้ากองทุนทั้ง 2 ประเภท ไม่สามารถอธิบายตัวแปรตาม (ราคาขายปลีก) แสดงว่า นโยบายราคาน้ำมันลอยตัวนี้ ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งที่สามารถทำให้ ราคาน้ำมันไม่ถูกควบคุมด้วยปัจจัยที่รัฐบาลเป็นผู้กำหนด การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาจากต้นทุนน้ำมันจริง ๆ แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ค้าไม่ได้นำต้นทุนในอดีตมาช่วยในการคำนวณราคาขายในปัจจุบัน แต่จะอ้างอิงราคาประกาศของสิงคโปร์ ในการกำหนดราคาปัจจุบันแทน จึงทำให้นโยบายดังกล่าวนี้ไม่ประสบความสำเร็จทั้งหมด

7.4 ข้อเสนอแนะ

1. จากผลของการวิเคราะห์ทั้งหมดทุกผลิตภัณฑ์ เราจะพบว่าตัวแปรทางภาษี และตัวแปรบางตัวที่รัฐบาลจัดเก็บขึ้นมาไม่มีส่วนในการกำหนดราคาน้ำมัน เ ล ย ซึ่งเป็นตัวแปรที่ทางรัฐบาลกำหนดให้มีค่าคงที่ในส่วนประกอบของราคา (โดยคำนวณเป็นอัตราภาษีว่าก็บาทต่อลิตร ซึ่งเป็นการกำหนดให้มีค่าตายตัวในระดับหนึ่ง) และเป็นตัวแปรที่ทางรัฐบาลใช้ในการควบคุมราคาไม่ให้มีการผันผวนมากดังจะเห็นได้ว่าตัวแปรดังกล่าวมีการปรับตัวอยู่ทุกปี ซึ่งถ้าราคามีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นตลอดแล้ว รัฐบาลนอกจากใช้ให้ปดท. และบริษัทน้ำมันบางจากเป็นตัวถ่วงดุลการเปลี่ยนแปลงราคาแล้ว ยังใช้ตัวแปรดังกล่าวในการควบคุมด้วยเช่นกัน ดังนั้นรัฐบาลควรปรับเปลี่ยนตัวแปรทางด้านภาษีดังกล่าว จากที่เก็บเป็นอัตราต่อหน่วย (Specific Tax) เป็นจัดเก็บเป็นปริมาณแทน (Ad-valorem Tax) โดยมีการกำหนดเก็บตามปริมาณการผลิตหรือการนำเข้า รวมทั้งการเก็บสำรอง โดยมีการจัดเก็บแบบอัตราก้าวหน้า ซึ่งทำให้ผู้ค้าน้ำมันลดการสำรองน้ำมันไม่ให้เกิดมากเกินไป เพื่อลดการเก็งกำไรจากการเปลี่ยนแปลงของราคาประกาศในตลาดโลก ซึ่งผู้ค้าน้ำมันมักใช้เป็นเกณฑ์ในการเปลี่ยนแปลงราคาขายปลีก

2. รัฐบาลควรทำการตรวจสอบการกำหนดราคาของผู้ค้าน้ำมัน ว่ามีตั้งกำไรส่วนเกินหรือไม่ โดยจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อดูแลด้านนี้โดยเฉพาะ และใช้ปตท.และบางจากในการเป็นผู้นำด้านราคาขายปลีกให้มากกว่าปัจจุบัน โดยพยายามให้ทั้ง 2 บริษัทมีการตั้งราคาน้ำมันที่สอดคล้องกับต้นทุนมากที่สุด แต่ได้รับกำไรในระดับที่พอควร เพื่อดึงให้ระดับราคาขายปลีกของทั้ง 2 บริษัทต่ำลง ซึ่งจะทำให้ผู้ค้าน้ำมันรายอื่น ๆ ต้องลดราคาตามเพื่อไม่ให้สูญเสียส่วนแบ่งตลาด และสามารถทำให้ระดับราคาขายปลีกลดลงอีกด้วย

3. รัฐบาลควรที่จะปรับปรุงอัตราเงินเข้ากองทุนรักษาสิ่งแวดล้อม ให้มีอัตราการจัดเก็บที่สมเหตุสมผล หรือมีอัตราที่สูงขึ้นให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงราคาณโรงกลั่นหรือราคานำเข้า ซึ่งจะทำให้ได้เงินเข้ามารักษาสภาพแวดล้อมที่มากขึ้น และรัฐบาลควรเก็บจากผู้ค้าน้ำมันโดยตรง ไม่ใช่เก็บในรูปของโครงสร้างราคา ซึ่งจะเป็นผลให้กำไรส่วนเกินของผู้ค้าน้ำมันลดลงได้

4. ในเรื่องของมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐบาลนำมาใช้นั้น พบว่ามีความสำเร็จในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ตลาดน้ำมันมีการแข่งขันกันมากขึ้น ดูได้จากการที่มีบริษัทน้ำมันรายใหม่ ๆ เข้ามาสู่ตลาดมากขึ้น และ มีการเร่งเปิดสถานีบริการในหลาย ๆ พื้นที่ที่ไม่เคยมีสถานีบริการยี่ห้อนั้น ๆ ตั้งอยู่

การแข่งขันในแง่ของการตลาดมีมากขึ้นกว่าตอนที่ไม่ปล่อยลอยตัว ราคามีความผันผวนบ้างเล็กน้อย ซึ่งเป็นผลมาจากการใช้นโยบายนี้ และราคาของทุกผลิตภัณฑ์มีแนวโน้มที่จะปรับตัวสูงขึ้นโดยตลอดไม่มีแนวโน้มที่จะปรับตัวลดลงแต่อย่างใด

5. รัฐบาลควรส่งเสริมให้ตลาดการค้าน้ำมันมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยส่งเสริมให้มีการลงทุนเพิ่มกำลังการผลิตน้ำมันปิโตรเลียมอย่างเสรี และให้กิจการกลั่นน้ำมันสามารถประกอบธุรกิจบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน ส่งเสริมให้มีสถานีบริการน้ำมันภายใต้เครื่องหมายการค้าหลากหลายชนิดขึ้น เพื่อทำให้ไม่เกิดการผูกขาดของผู้ค้าน้ำมันรายใหญ่ในประเทศ และปรับปรุงขั้นตอนในการขออนุญาตตั้งสถานีบริการน้ำมันและการสร้างคลังเก็บน้ำมันในต่างจังหวัดให้มีความรวดเร็วเพื่อให้มีการกระจายตัวออกไปสู่ภูมิภาค เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการจัดส่งน้ำมัน สามารถทำให้ระดับราคาน้ำมันที่จำหน่ายทั่วประเทศ มีราคาที่ใกล้เคียงกันได้